

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 04 czerwca 2012 roku skierowanym do tutejszego Sądu przeciwko Spółdzielczej Kasie Oszczędnościowo-Kredytowej imienia F. S. z siedzibą w G. (w skrócie (...)) powód R. R. (1) wniósł o pozbawienie w całości wykonalności tytułu wykonawczego w postaci wyroku zaocznego Sądu Rejonowego w Płońsku z dnia 5 listopada 2011 roku, sygn. akt I C-upr 123/11 zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem z dnia 15 lutego 2012 roku. Powód wniósł o zwolnienie go od kosztów sądowych w całości i zasądzenie od pozwanej kosztów procesu według norm przepisanych, a także udzielenie zabezpieczenia przez zawieszenie postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Grodzisku Mazowieckim Marka Bodeckiego do czasu prawomocnego zakończenia niniejszego postępowania.

W uzasadnieniu pozwu wskazał, że podstawą wydania przeciwko niemu w/w tytułu wykonawczego przez Sąd Rejonowy w Płońsku było twierdzenie pozwanej, iż powód jest spadkobiercą po zmarłym dłużniku pozwanej: J. R. (1). W rzeczywistości jednak w dniu wydania wyroku zaocznego nie było jeszcze przeprowadzone postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku po J. R. (2), a powód nie należał do kręgu osób dziedziczących w pierwszej kolejności po zmarłym, gdyż zmarły miał syna: M. R., natomiast powód był jedynie bratem zmarłego. Dodał, że w momencie wniesienia przedmiotowego powództwa przed Sądem Rejonowym dla Warszawy-Żoliborza w Warszawie II Wydział Cywilny toczyła się sprawa o stwierdzenie nabycia spadku po J. R. (2). Według powoda dziedziczenie po jego bracie w pierwszej kolejności przez syna zmarłego, jest zdarzeniem w skutek którego zobowiązanie nie może być w stosunku do powoda egzekwowane (pozew k.1-2).

Postanowieniem z dnia 15 października 2012 roku Sąd zwolnił powoda od kosztów sądowych w całości (postanowienie k.16).

Natomiast w postanowieniu z dnia 17 grudnia 2012 roku oddalił jego wniosek o zabezpieczenie powództwa (postanowienie k.19-20).

W dniu 25 października 2012 roku zmarł powód R. R. (1) (odpis skrócony aktu zgonu k.53).

W treści postanowienia z dnia 6 listopada 2013 roku Sąd zawiesił postępowanie w sprawie z uwagi na śmierć powoda i podjął je z udziałem jego następców prawnych, tj. żony E. R. (1) i córki A. R. (postanowienie k.60).

W odpowiedzi na pozew z dnia 29 listopada 2013 roku pozwana wniosła o oddalenie powództwa, zasądzenie od strony powodowej na rzecz strony pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych i opłaty od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł (odpowiedź na pozew k. 73-75).

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew wskazała, że w przedmiotowej sprawie nie wystąpiło zdarzenie uzasadniające pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego. Jej zdaniem, za takie zdarzenie nie można uznać faktu wydania przez Sąd Rejonowy dla Warszawy- Żoliborza w Warszawie Wydział II Cywilny w dniu 3 kwietnia 2013r., w sprawie o sygn. II Ns 32/12, postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, gdyż nie jest to „zdarzenie” z art. 840 §1 pkt 2 k.p.c. Według niej do zdarzeń z art. 840§1 pkt 2 k.p.c. nie można zaliczać orzeczeń o charakterze deklaratorywnym we wszelkich postaciach, a takim jest postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku, albowiem dotyczą one stosunków prawnych i praw, które są niezależne od woli sądu, gdyż powstały poza procesem.

Pozwana dodała też, że powództwo opozycyjne przewidziane w art. 840 k.p.c. nie prowadzi do ponownego merytorycznego rozpoznania sprawy zakończonej prawomocnym orzeczeniem. W związku z tym nie jest dopuszczalna merytoryczna zmiana uprzednio wydanego prawomocnego orzeczenia w oparciu o przepis art. 840 k.p.c. (odpowiedź na pozew k. 73-75).

Na rozprawie w dniu 5 grudnia 2013 roku powódki E. R. (1) i A. R. oświadczyły, że podtrzymują powództwo (protokół rozprawy k.83).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Wyrokiem zaocznym wydanym w dniu 15 listopada 2001 roku w sprawie o sygn. akt I C-upr 123/11 Sąd Rejonowy w Płońsku I Wydział Cywilny zasądził od pozwanego R. R. (1) na rzecz powódki Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej imienia F. S. w G. kwotę 4 455,85 zł wraz z odsetkami umownymi według zmiennej stopy procentowej wynoszącej czterokrotność stopy kredytu lombardowego NBP od dnia 26 sierpnia 2011 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 821,00 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania (wyrok zaoczny k. 69 akt o sygn. I C-upr 123/11). Wyrok ten został skutecznie doręczony R. R. (1) w dniu 21 listopada 2011 roku i nie wniósł on od niego sprzeciwu (fakt niesporny, zwrotne potwierdzenie odbioru przesyłki k.73 akt o sygn. I C-upr 123/11).

Następnie referendarz sądowy postanowieniem z dnia 25 stycznia 2012 roku nadał temu wyrokowi klauzulę wykonalności (postanowienie k.76 o sygn. I C-upr 123/11). Postanowienie to zostało doręczone R. R. (1) w dniu 2 lutego 2012 roku, jednakże nie zaskarżył go on w przepisany terminie (fakt niesporny, zwrotne potwierdzenie odbioru przesyłki k.82 akt o sygn. I C-upr 123/11). Jedynie w piśmie z dnia 22 lutego 2012 roku wniesionym do Sądu Rejonowego w Płońsku poinformował on, że nie jest spadkobiercą po zmarłym bracie J. R. (2) i że w Sądzie Rejonowym dla Warszawy-Żoliborza toczy się postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku po J. R. (2). Następnie w piśmie z dnia 12 marca 2012 roku wskazał, że wniesione przez niego pismo z dnia 22 lutego 2012r. w rzeczywistości stanowi skargę na orzeczenie referendarza sądowego w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności wyrokowi zaocznemu (pismo R. R. (1) k.83 i 89 akt o sygn. I C-upr 123/11). Postanowieniem z dnia 21 czerwca 2012 roku Sąd Rejonowy w Płońsku odrzucił w/w skargę na orzeczenie referendarza sądowego, albowiem nie zostały uzupełnione w terminie jej braki formalne (postanowienie k.103 akt o sygn. I C-upr 123/11).

Kwota zasądzona w/w wyrokiem zaocznym od R. R. (1) na rzecz pozwanej stanowiła należność niespłaconą przez brata R. J. R., wynikającą z umowy pożyczki konsumenckiej nr (...), zawartej przez tego ostatniego ze (...) -iem w dniu 21 lutego 2008 r. (k.10 -11 akt o sygn. I C-upr 123/11). Wobec śmierci J. R. (2) w dniu 4 listopada 2008 r. (...) wezwała R. R. (1) -uznając go za spadkobiercę ustawowego swojego brata na podstawie art. 932§4 k.c.- do zapłaty niespłaconej kwoty pożyczki, a następnie w dniu 26 sierpnia 2011 r. wytoczyła przeciwko niemu powództwo o zapłatę przed Sądem Rejonowym w Płońsku (pozew k.2-4 akt o sygn. I C-upr 123/11).

W dniu 23 marca 2012 roku Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Grodzisku Mazowieckim Marek Bodecki wszczął egzekucję z wniosku (...) przeciwko dłużnikowi R. R. (1) o wyegzekwowanie od niego kwot objętych w/w wyrokiem zaocznym zaopatrzonym w klauzulę wykonalności (wniosek o wszczęcie egzekucji przeciwko dłużnikowi k.1-2 akt o sygn. KM 2649/12 k.16). Z kolei postanowieniem z dnia 16 grudnia 2013 roku Komornik ten na wniosek wierzyciela umorzył postępowanie egzekucyjne prowadzone przeciwko R. R. (1) (k. 34 akt o sygn. KM 2649/12).

W treści postanowienia z dnia 3 kwietnia 2013 roku Sąd Rejonowy dla Warszawy-Żoliborza w Warszawie II Wydział Cywilny (w sprawie o sygn. akt II Ns 32/12) stwierdził, że spadek po J. R. (2), zmarłym w dniu 4 listopada 2008 roku w Warszawie, na podstawie ustawy nabył w całości syn M. R.. Postanowienie to stało się prawomocne w dniu 25 kwietnia 2013 r. (postanowienie k.51).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie: faktów niespornych, powołanych wyżej dokumentów, których autentyczność nie była kwestionowana przez żadną ze stron, co pozwoliło Sądowi na przyznanie im w całości waloru zgodności z prawdą.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo podlegało oddaleniu w całości.

Na wstępie należy wskazać, iż powództwa przeciwegzekucyjne są środkami merytorycznej obrony przed egzekucją, przysługującymi dłużnikowi oraz osobom trzecim. Ich podstawą jest zasadność i wymagalność obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym. Ustawa przewiduje dwa powództwa przeciwegzekucyjne: 1) opozycyjne, które przysługuje dłużnikowi (art. 840 k.p.c.) oraz 2) ekscydencyjne (interwencyjne) przysługujące osobie trzeciej (art. 841 k.p.c.). Powództwo przeciwegzekucyjne jest rodzajem obrony merytorycznej polegającej na zwalczaniu zasadności lub dopuszczalności prowadzenia egzekucji. W ten sposób można domagać się ochrony swych praw podmiotowych wynikających z prawa materialnego, w przypadku ich naruszenia przez organ egzekucyjny.

Mając na uwadze treść żądania R. R. (1) zawartego w pozwie, a następnie po jego śmierci podtrzymywanego przez jego następczynię prawne: E. R. (1) i A. R., tj. żądanie pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego, Sąd zważył, iż powód wystąpił z tzw. powództwem opozycyjnym. Powyższe znajduje potwierdzenie w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 09 sierpnia 2000 roku (sygn. akt V CKN 1158/00, Lex nr 533894) zgodnie z którym „sformułowanie żądania jako pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności wiąże sąd orzekający w tym sensie, że musi on dokonać oceny stanu faktycznego z uwzględnieniem treści art. 840 k.p.c.”.

Jak wynika z art. 840 k.p.c. dłużnik może żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli: 1) przeczy zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności, a w szczególności gdy kwestionuje istnienie obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym niebędącym orzeczeniem sądu albo gdy kwestionuje przejście obowiązku mimo istnienia formalnego dokumentu stwierdzającego to przejście; 2) po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane, gdy tytułem jest orzeczenie sądowe to wtedy dłużnik może powództwo oprzeć także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, a także zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie. Ponadto z powództwem tego rodzaju może też wystąpić małżonek przeciwko, któremu sąd nadał klauzulę wykonalności na podstawie art. 787 k.p.c. jeżeli wykaże, że egzekwowane świadczenie wierzycielowi się nie należy (art.840§1 pkt 3 k.p.c.).

Z brzmienia powołanego art. 840 k.p.c. wynika więc jednoznacznie, iż istotą powództwa opozycyjnego jest wykazanie, że sam tytuł wykonawczy nie odpowiada istotnemu i rzeczywistemu stanowi rzeczy. Powództwo o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności nie prowadzi jednak do ponownego merytorycznego rozpoznania sprawy zakończonej prawomocnym lub natychmiast wykonalnym orzeczeniem sądowym, gdyż ma ono na celu pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, a nie podważenie treści orzeczenia sądowego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności. Przedmiotem sporu w sprawach z powództwa z art. 840 k.p.c. jest wykonalność tytułu wykonawczego. Zasadność roszczenia stwierdzonego orzeczeniem sądowym może być rozpatrywana tylko na podstawie zdarzeń, które nastąpiły po wydaniu orzeczenia sądowego, nie może więc być oparte na zarzutach poprzedzających wydanie tytułu egzekucyjnego.

W prawdzie przepis art. 840§1 k.p.c. nie określa bliżej zdarzeń, które mogą być podstawą merytorycznej obrony dłużnika podjętej w powództwie egzekucyjnym. Powszechnie przyjmuje się jednak, że określenie zdarzeń, o jakich mowa w art. 840 § 1 obejmuje zjawiska i stany świata zewnętrznego oraz objawy wewnętrznego życia stron, z którymi pozytywne przepisy prawa materialnego łączą wygaśnięcie zobowiązań albo które powodują niemożność egzekwowania świadczeń wynikających z tytułu egzekucyjnego. Przykładowo, dłużnik może wskazywać, że zobowiązanie wygasło na skutek zapłaty czy wykonania zobowiązania (art. 451 k.c.), złożenia do depozytu, dobrowolnego zwolnienia z długu (art. 508 k.c.), świadczenia w miejsce zapłaty (art. 453 k.c.), czy też nie może być egzekwowane, ponieważ rozłożono świadczenie na raty lub odroczone jego spełnienie, albo gdy występuje trwała niemożliwość świadczenia, a także gdy wydano wyrok na korzyść współdłużnika solidarnego (art. 375 § 2 k.c.).

Mając powyższe na uwadze, w ocenie Sądu z podnoszonych przez powódki okoliczności oraz materiału zgromadzonego w niniejszym postępowaniu nie wynika, aby zachodziła którakolwiek z przesłanek wymienionych w art. 840§1 k.p.c., w szczególności wskazana w punkcie 2) tegoż artykułu, uzasadniająca uwzględnienie powództwa przeciwegzekucyjnego. Wręcz przeciwnie, R. R. (1), a po nim powódki podnosiły okoliczności, które zaistniały przed powstaniem tytułu wykonawczego na podstawie którego prowadzone było postępowanie egzekucyjne pod sygn. akt Km 2649/12, tj.

kwestię braku odpowiedzialności R. R. (1) za zobowiązania jego brata J. R. (2) wobec nie dziedziczenia po nim na podstawie przepisów ustawy. Wskazana przez powódki okoliczność, że spadkobiercą ustawowym J. R. (2) jest jego syn M. R., nie może być podstawą do rozpatrywania zasadności bądź nie powództwa o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, którym jest orzeczenie sądu. Podnieść należy, że fakt, iż M. R. jest jedynym spadkobiercą J. R. (2), zmarłego 4 listopada 2008 roku, znany był R. R. (1) i obecnym powódkom co najmniej w dniu doręczenia ich poprzednikowi prawnemu odpisu wyroku zaocznego wydanego przez Sąd Rejonowy w Płońsku w sprawie o sygn. akt I C-upr 123/11. Wtedy też w drodze wniesienia sprzeciwu od tego wyroku R. R. (1) mógł podnosić okoliczność, że J. R. (2) miał syna, który po nim dziedziczy lub też żądać zawieszenia postępowania ze względu na toczące się przed Sądem Rejonowym dla Warszawy-Żoliborza postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku po J. R. (2). Wobec niepodjęcia w/w „obrony” przez pierwotnego powoda, obecnie zarówno on, jak i jego następczynie prawne, nie mogą powoływać się na zdarzenie w postaci pozostawienia przez R. R. (1) jako swojego spadkobiercy syna, które to zdarzenie miało miejsce przed powstaniem tytułu wykonawczego, tj. wyroku zaocznego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności.

W ocenie Sądu należy całkowicie podzielić pogląd Sądu Najwyższego w świetle którego: „kognicją sądu rozpoznającego powództwo opozycyjne nie mogą być objęte zdarzenia (i ich ocena prawna) zaistniałe przed powstaniem tytułu egzekucyjnego korzystającego z powagi rzeczy osądzonej” (wyrok z dnia 16 września 1999 roku sygn. akt II CKN 475/98, Lex nr 527167) czy też, że „dłużnik nie może w drodze tego powództwa zmierzać do wzruszenia prawomocnego rozstrzygnięcia sądu stanowiącego tytuł egzekucyjny” (wyrok z dnia 12 grudnia 1972 roku sygn. akt II PR 372/72, OSP 1973 z. 11 poz. 222, Lex nr 795011). Powództwo opozycyjne nie może prowadzić do ponownego merytorycznego rozpoznania sprawy zakończonej prawomocnym orzeczeniem.

Jeszcze raz podkreślić należy, że w przedmiotowej sprawie nie nastąpiło zdarzenie z art. 840§1 pkt 2 k.p.c. uzasadniające pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego. Za takie zdarzenie nie można bowiem uznać faktu wydania przez Sąd Rejonowy dla Warszawy-Żoliborza prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po J. R. (2) w sprawie II Ns 32/12. W tym miejscu zgodzić należy się z argumentami przytoczonymi przez pełnomocnika pozwanej w odpowiedzi na pozew, że do zdarzeń, o których mowa w art. 840§1 pkt 2 k.p.c. nie można zaliczać orzeczeń sądowych o charakterze deklaratoryjnym (a takim jest postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku), albowiem dotyczą one stosunków prawnych i praw, które są niezależne od woli sądu, gdyż powstały poza procesem sądowym. Orzeczenie deklaratoryjne w postaci ustalającej sprowadza się w rzeczy samej tylko do ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego albo prawa (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 25 stycznia 1977r., sygn. akt III CZP 71/76, Lex nr 2091).

W chwili wydania wyroku zaocznego w sprawie o sygn. akt I C-upr 123/11 przez Sąd Rejonowy w Płońsku stan prawny w zakresie dziedziczenia po zmarłym J. R. (2) był taki sam, jak po wydaniu postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po nim przez Sąd Rejonowy dla Warszawy-Żoliborza w Warszawie w sprawie II Ns 32/12, tzn. spadkobiercą ustawowym J. R. (2) był jego syn M. R., a nie brat R. R. (1)-pozwany w sprawie I C-upr 123/11. Zasadą bowiem polskiego prawa spadkowego, wyrażoną w art. 925 k.p.c. jest nabywanie spadku przez spadkobiercę z chwilą otwarcia spadku, co oznacza, że nie ma znaczenia dla stania się (bycia) spadkobiercą to, czy postępowanie w przedmiocie nabycia spadku zostało w ogóle przeprowadzone. Wydane zatem postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku jest zawsze postanowieniem deklaratoryjnym.

Na marginesie wspomnieć należy, że Sąd rozpoznający przedmiotową sprawę nie oceniał wniesionego do Sądu powództwa pod kątem przesłanek z art. 840 §1 pkt 3 k.p.c., albowiem przepis ten nie może znaleźć w niej zastosowania, gdyż dotyczy innej sytuacji prawnej.

O kosztach procesu Sąd orzekł jak w pkt II sentencji wyroku na podstawie art. 98 kpc, stosowanie do którego, strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (tzw. koszty procesu). Do niezbędnych kosztów procesu Sąd zaliczył: a) wynagrodzenie radcy prawnego działającego po stronie pozwanej w kwocie 600,00 zł na podstawie § 6 pkt 3) Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego

ustanowionego z urzędu (Dz.U. z 2002 r., Nr 163, poz. 1349 ze zm.), b) opłatę skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17,00 zł. Powyższe koszty procesu Sąd zasądził od powódek po połowie (617 zł:2=308,50 zł).

Nieuiszczone koszty sądowe, od których zwolniony był powód R. R. (1) Sąd przejął na rachunek Skarbu Państwa-Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim, z uwagi na to, że powód ten zmarł, zaś jego następczynię prawne wstąpiły w jego miejsce do procesu z obawy przed wszczęciem przeciwko nim postępowania egzekucyjnego przez pozwaną (punkt III wyroku). Co więcej, z akt postępowania egzekucyjnego Km 2649/12 wynika, że R. R. (1) wpłacił już na rzecz pozwanej część zadłużenia jego brata, mimo, iż z prawnego punktu widzenia nie był jego spadkobiercą, a jedynie na skutek nie podjęcia w porę należytej obrony stał się po nim dłużnikiem wobec pozwanej. Zdaniem Sądu powódki będące jego ustawowymi spadkobiercami nie powinny- przynajmniej w niniejszej sprawie- ponosić ciężaru finansowego w postaci kosztów sądowych tego postępowania, wywołanego „nieporadnym” działaniem ich poprzednika prawnego (art. 102 k.p.c. w z art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. 2006, Nr 167, poz. 1398, ze zm.)).

Wobec powyższego Sąd na podstawie art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. orzekł jak w pkt I sentencji wyroku, oddalając powództwo w całości.

SSR Marek Ozga

Zarządzenie:

1) odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć:

a) pełnomocnikowi pozwanej r.pr. M. J.,

b) pełnomocnikowi powódki E. R. –adw. L. Z.,

c) powódce A. R.,

2) odnotować